

תהלים מזמור קנ"א

מ ב א

ראשונים היו תמהים שבכל המזמורים שבספר תהלים על רשימותיהם שבראשיהם אין שום רשימה מיוחדת בראשו של אחד המזמורים על דבר נצחוננו הראשון של דוד במלחמתו עם גלית הפלשתי. וכבר עמד על כך המתרגם היווני מיסוד הע' ובראשו של מזמור קמ"ד (בע' קמ"ג) הטיל רשימה: $\tau\tilde{\omega} \Delta\alpha\upsilon\iota\delta \pi\rho\acute{o}s \tau\acute{o}\nu \Gamma\omicron\lambda\iota\acute{\alpha}\delta$ (=לדוד על גלית), ובעל התרגום הארמי הלך בעקבותיו. ואע"פ שלא גרס את הרשימה של היווני שבראש המזמור, מכל מקום מסר באותו מזמור בפי"א הפוצה את דוד עבדו מחרב רעה בלשון: דפצי ית דוד עבדיה מחרבא בישא דגלית. ואולי עשה כך משום שהוא היה לו עוד מזמור על אותו מאורע, הוא מזמור ט' שבפ"א מסר את הלשון על-מות לבן – על מיתותא דגברא די נפק מביני משרייתא, ובפ"ו מסר גצרת גוים אבדת רשע – נזפתא עממי דפלישתאי הובדתא גלית רשיעא.

אבל בינתיים נתעורר אדם מישראל וכתב מזמור מיוחד על נצחוננו של דוד על גלית. הוא המזמור שבא לידנו בתרגום יוני בסופו של ס' תהלים ביוונית שבע' (=מזמור קנ"א). מזמור זה באה בראשו רשימה יוונית בזה הלשון: זה המזמור לדוד כתוב בידו

($\text{idu}\acute{o}\gamma\gamma\alpha\phi\omicron\varsigma \epsilon\iota\varsigma \Delta\alpha\upsilon\iota\delta$) וזהו [מחוץ למנין אחרי הלחמו את-גלית ($\Gamma\omicron\lambda\iota\acute{\alpha}\delta$).

ארבעה דברים מלמדתנו כתבת זו: א) שהמזמור היה כתוב מעיקרו עברית ובראשו היה רשום מזמור לדוד, ובא המתרגם ופירש שהלמ"ד של לדוד אין ענינה מזמור שכתבו אחרים לכבודו של דוד, אלא פירושה: מזמור שדוד עצמו כתב, ב) שבעל כתבת זו הוא בעל התרגום היווני של המזמור, ג) שהמתרגם ספח את המזמור אל ספר תהלים היווני שלו, ולפיכך הטעים שאינו ממנינם של פרקי הספר, ד) שצורת הכתבת מעיקרה היתה: מזמור לדוד אחרי הלחמו את-גלית.

ויש להעיר שלמרות מה שנאמר בכתבת זו שהמזמור הוא מחוץ למנין הפרקים, באו מעתיקים שהחשיבוהו והכניסוהו לתוך המנין, כמו שנראה, למשל, ממה שכתב המעתיק של כ"י Sinaiticus בסוף ס' תהלים בפירושו: מזמורי דוד הם קנ"א ($\psi\alpha\lambda\mu\omicron\iota \Delta\alpha\delta \theta\upsilon\alpha$). חוץ מן הפירוש ללמ"ד של דוד שבכתבת שהוא מורה על מקורו העברי מעיד אף הסגנון של המזמור הערוך בחרוזי תקבלת שנכתב מעיקרו עברית. בסגנונו ובתכנו ניכרת השפעה של שופ' ו' ט"ו (בפ"ב), שי"א ט"ז ז'–י"ג וכ"ג (בפ"ג–ח'), י"ז מ"ב–נ"א (בפ"ט–י').

על תולדותיו וזמנו של המזמור אין שום ידיעות.

נראה שהמזמור לא היה עדיין לפני בעל התרגום לס' תהלים מיסוד הע', שאילולא נן לא היה מחפש מזמור אחר בתהלים ליחסו לאותו מאורע של דוד עם גלית, או אפשר שהיה כבר, אלא שלא היתה לו מסורת קדומה למדי שתכשירהו להכנס בתורת מזמור ממזמורי תוללים. ואע"פ שאחדים מן הנוצרים שבמאות הראשונות מסמנים אותו כמזמור קנ"א ומיחסים אותו אל דוד, מכל מקום נראה שבין היהודים לא היה ידוע כלל, כמו שמוכח מן המתרגם הארמי שהיה מבקש לו מזמור אשר ייטב לו והיה תלוי בין מזמור קמ"ד ובין מזמור ט'.

ואף שאר המפרשים היהודים והקראים (ע' Neubauer, The Authorship and the Titles of the Psalms, *Studia Biblica et Ecclesiastica* II, 38–40) הלכו בעקבותיו של המתרגם הארמי בפירושו של לבן (ט' א')=לאיש הבינים, כלו' גלית, ואיש מהם לא הזכיר במקום כושר זה את המזמור קנ"א.

המתרגם היווני של המזמור מסרהו בלשונו שלו, מבלי לחשב על הלשון שבתרגום הע'. כמו שנראה ממה שמסר בפ"ט ויקללני באיליו (*ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτοῦ*), ולא ויקללני באלהיו, כמו שהוא בכתוב העברי (ש"א י"ז מ"ג) ואף ביווני (*ἐν τοῖς θεοῖς αὐτοῦ*), או שהשתמש בפ"י בלשון (*ἀπεκεφάλισα αὐτόν*) (=הסירותי ראשו מעליו), שאין לו חבר בתרגום הע'. ולא כתב בלשון (*ἀφελεῖν τὴν κεφαλὴν*) כלשונו של תרגום הע' לזהסירותי את ראשך (ש"א י"ז מ"ו) ולזיכרת-בה את ראשו (שם נ"א), אע"פ שהוא יודע לתרגם בפ"ט הפלשתי - *ἀλλόφυλος* (=בן-נכר), כרגיל בתרגום הע'.

מתוך החרוזים המקבילים נראה שהמזמור לקה בפסוקים ג' וז' (ואולי חסר אף חרוז אחד לפי"א).

ביבליוגרפיה :

שלמה פליסנר, נוזלים מן לבנון ברלין, 1833 (עמ' 64, 52-50),
Swete, An Introduction to the Old Testament in Greek, Cambridge 1914, 252-253.

מזמור קנ"א

א	מזמור לְדָוִד אֲחֵרֵי הַלְּחָמוֹ אֶת-נְלִיָּת:	
ב	צָעִיר הָיִיתִי בְּתוֹךְ אֲחֵי	וְנָעַר בְּבֵית אָבִי:
ג	רָעָה בְּצֹאן אָבִי	וְנֹהַג עָרְרוּ בַמֶּךְרָר:] :
ד	יְדִי עָשׂוּ עֹנֵב	אֲצַבְעוֹתַי בּוֹנְנוּ נֶבֶל:
ה	וּמִי יָגִיד לְאֲדָנִי	אֲדָנִי הוּא יִשְׁמָע:
ו	הוּא שָׁלַח מִלְּאָכּוֹ	וַיִּקְחֵנִי מֵאֲחֵרֵי צֹאן אָבִי:
ז	וַיִּמְשַׁחֵנִי בְּשֶׁמֶן מִשְׁחָתוֹ	וַיַּצְנֵנִי נְגִיד עַל-עַמּוֹ:] :
ח	אֲחֵי סוֹבִיבִים וְגִדּוּלִים	וְלֹא קָהָם חֲפֵץ אֲדָנִי:
ט	יַצְאֹתַי לְקִרְאֹת הַבְּשֻׁלְשָׁתַי	וַיִּקְלְלֵנִי בְּאֵלֵי לִיּוֹ:] :
י	וְאֲנֹכִי שָׁלֵמְתִי חֲרָבוֹ	וְאֲבָרַת רֹאשׁוֹ מֵעֲלָיו:] :
יא	וְאֲסִיר חֲרָפָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	